

+ (Megható kegyesség.) Vukalovics emberei egy török kapitányt, ki Ragusa-Vechiába 30,000 piastert (egy piastert mintegy 9 ujkr) vitt arany-ezüstben, legényével együtt elfogtak, s midőn mindkettőjüket levették, meggyőződtek, hogy nem törökök, szabadon bocsátották őket paricicsoni díszlőnyükben. A jó emberek oly kegyesen bántak elbocsátott foglyaikkal, hogy még csak a bőrüket sem huzzák le.

+ (Komoly intézkedés.) Posenben a krinolinokra már a rendőrség is rátette kezét; ugyanis a cselédeknek megtiltá a krinolinviselést, azon oknál fogva: „mert ezen hasztalan öltöny a törvénytelen szülések elpalástolására szolgál.”

△ (Halálhíradás.) Mészáros István, szatmári ref. lelkész, folyó hó 3-án elhunyt. Temetése 5-én általános részvét mellett ment véghez. A boldogult 32 évig buzgó, hű lelkipásztor volt a szatmári ref. egyháznak. Nyugodjék békével!

— (Színészi fölhívás.) Minthogy a téli időnyre a szabadkai színházat szerencsés valék megnyerhetni, — tisztelettel szólítom föl a vidéki t. cz. színészeket, színészeket s karénkeseket, kik hozzám fixum fizetésre szerződni ohajtanak, hogy bérmentett leveleiket sept. 1-ig H.-M.-Vásárhelyre, azontul Makóra hozzám küldeni sziveskedjenek. — H.-M.-Vásárhely, augusztusban 1862. — Szigethi Imre, a szabadkai színház igazgatója.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult héten beküldetett:

A magyarországi vízkárosultak számára: Moldvaországból Gorzafalváról Kozma Funták áldozár és missionarius által, az ottani magyar kath. hívek között gyűjtött adakozás eredménye gyanánt, s annak bizonyosságul, hogy tul a határokon is élnek bajainkban résztvevő magyarok, 2 darab cs. k. arany.

Az eddigi közlésekkel együtt bejött e czélra: 2119 ft. 16 kr. és 2 db. cs. k. arany.

Nemzeti színházi napló.

Péntek, aug. 8. Uj szereposztással először: „Láncz.” Vigjáték 5 felvonásban. Irta Scribe Erdekes új darab; kár, hogy a szerepek nem kellőleg voltak kiosztva, miért is az előadást épen nem ajánlhatjuk a jövőre nézve mintaképül.

Szombat, aug. 9. „Lammormori Lucia.” Opera 3 felv. Donizettitől. Ma kellett volna Brenner Jenni kisasszonynak, a prágai színház első énekesnőjének, vendégszereplését megkezdeni, azonban föllépése közbejött akadály miatt elhalasztott, s helyette a czimszerepet Markovics Ilka énekelte először, még pedig meglepőleg szépen s helyenkint nagy hatással. A fiatal művész komoly igyekezete teljes elismerésre méltó.

Vasárnap, aug. 10. „II. Rákóczy Ferencz fogsága.” Eredeti dráma 5 felv. Szigligetitől. A czimszerepben Lendvai, a többi szerepek mind összevissza valának cserélve, s oly kezekbe is jutottak, a melyekbe nem valók. Rákóczy nejét a vendégszereplő Szigligeti Anna k. a. adta, igen szép sikerrel.

Hétfő, aug. 11. „Báró és bankár.” Eredeti szomorujáték 3 felv. Hugó Károlytól. A bankár nejét ma Prielle Kornélia játszta. A 3 személyből álló darabot ma is mindvégig a legnagyobb érdeklődéssel nézte a közönség.

Kedd, aug. 12. „Humyady László” volt hirdette, de Voggenhuber Vilma rögtöni megbetegedése miatt elmaradt s helyette a „Tündérlak Magyarhonban” című régi német származásu magyarosított zagyvalek. Bogár Vilma szép népdalai voltak az est legélvezhetőbb részei.

Szerda, aug. 13. „Saint Georges lovag.” Színjáték 3 felv. Soha ily szerep-nem-tudó, hanyag előadást! A czimszerepre Lendvai vállalkozott; mellette Kövérné asszony is észrevehető vala.

Csütörtök, aug. 14. „Troubadour.” Opera 4 felv.

Budai népszínház.

Aug. 8. „Fenn az ernyő, nincsen kas.” Eredeti vigjáték 3 felv. Szigligetitől. Díjmentes népelődés, s így nagy közönség. Rejthey szerepében Pesti név alatt egy ismert műkedvelő könnyed, eleven játéka közelismeréssel állalkozott. Átalában az egész előadáson a készültség örvedentes jelét láttuk.

Aug. 9. „Ármány és szerelem.” Szomorujáték 5 felv. Schillertől.

Aug. 10. „Özveggy és proletár,” és „Rendkívüli előadás” című 1 felvonásos vigjátékok. A második darabban Molnár alakítási tehetségének fényes bizonyítékát adta Regényesi szerepében. Sokszoros taps s kihívás volt a jutalom. A kis közönség azt látszott mondani, hogy ha bevétel nincs is, van dicsőség, s ez is csak ér valamit!

Aug. 11. „O nem féltékeny,” és „Robin orvos,” egy felvonásos vigjátékok. Mindkét darabban a két legfőbb szerepet műkedvelők tették tönkre. Ezen kívül még Bényei kiváló gyenge játéka érdemel említést.

Aug. 12. „Lavater” színjáték, 2 felvonásban.

Aug. 13. „Szegedi kucep.” Népszínmű 3 felv. Hosszu távollét után a népszínmű is visszatért a népszínház deszkáira. Üdvözljük!

Aug. 14. „Egy nő, ki az ablakon kivágrik.”

Szerkesztői mondanivaló.

6154. Kis-Kőrös. S. J. Kivánatára ismétljük, a mit már egyszer kijelentettünk, hogy a P. U. egyik korábbi számában a kis-kőrösi műkedvelői előadásról közölt tudósítást sem Sárkány János lelkész ur, sem a Sárkány-család bármely néven nevezendő tagja

nem írta, sem be nem küldte. — A kérdéses rajtot a Pesten lakó művésztől már megkaptuk.

6155. Balassa-Gyarmat. D. A. V. U. jövő évi viszonyairól több lapban közölt részletek a lényegre nézve igazak, mit nemsokára bővebben ajánlandunk olvasóink szives figyelmébe. Ön vállalkozó ajánlatát köszönettel vesszük s annak idejében külön kikérjük.

6156. Zord körülmények közt stb. A kik önt „már régóta ostromolják,” hogy a lapokat költeményeivel keresse meg, azok önnök nem jó barátai, vagy legalább igen csekély fogalommal bírnak egy költemény kelleiről.

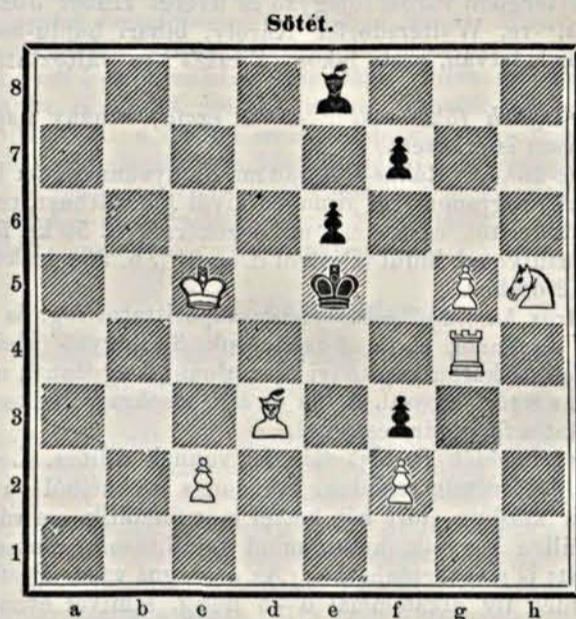
6157. Örvényes. Közöltetni fog.

6158. Csendbirtosi eljárás. Nem adható. Egyéb közleményeit szivesen fogadjuk.

6159. B.-Gyarmat. Cserépy I. Örvendünk a viszontlátásnak s a hazában talált új hatáskörhöz s munkássághoz sok szerencsét kívánunk. Az amerikai hírek érdekesek; a mit lehet, közlendünk belőlök. Lapjainkra az előzetes folyvást nyitva áll s a P. U. első számainak kivételével, a jelen másodfélévi folyamból teljes példányokkal szolgálhat kiadóhivatalunk.

SAKKJÁTÉK.

138-ik sz. feladvány. — Dióssy Lászlótól (Sz.-Mihály-Úron).

Világos indul, s 3-ik lépésig matot mond.

A 133-ik számú feladvány megfejtése.

(Gold Samutól Kövágó-Örsön.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét.
 1) V b 2 - b 8 F f 5 - h 3: 1) B a 7 - a 8
 2) V b 8 - h 8 † K e 5 - f 5 2) V b 8 - c 7: † d 7 - d 6
 3) V h 8 - h 5 † 3) V c 7 - d 6: †

Helyesen fejtették meg. Nagy-Marján: Beöthy Maris. — Veszprémben: Fülöp József. — Nagyvörösdön: báró Meszóna István. — Török-Szent-Miklósban: Frankl A. — Gyepesen: Kun Sándor. — Kun-Szent-Miklósban: Bankos Károly. — Parabutyban: Rothfeld József. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos. — Jánosiban: Keszler István.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	Izrael. napt.	Nap-kelet nyug.		Hold-kelet nyug.	
				kelet	nyug.	kelet	nyug.
Augusztus							
		Aug. (ó)	A. Ro	ó.	p.	ó.	p.
17 Vasár.	E 10 Szabad	E 9 Szab	5 6 Eusign	21 Szab	5 0 7 7 5 32	1 26	
18 Hétfő	Ilona cs., Ag	Ilona	6 Ur sz. v.	22 Ilon	5 2 7 5 6 21	2 23	
19 Kedd	Szebald, Tek	Emilia	7 Dometius	23 Tek	5 3 7 4 7 9	3 15	
20 Szer.	Sz. Istv. klr	Széch. Is	8 Emilian.	24 Istv	5 5 7 2 7 58	4 1	
21 Csüt.	Bernát, Fid.	Hivke	9 Mátyás	25 Hiv.	5 6 7 0 8 47	4 39	
22 Péntek	Timotheus	Jenő	10 Lőrincz v.	26 Jen.	5 7 6 58 9 36	5 12	
23 Szomb.	Beneczi Fül.	Zákó	11 Máté	27 Sab	5 8 6 56 10 24	5 40	

Utolsó negyed 17-én, 11 óra 3 percz reggel.

TARTALOM.

Czigler Antal (arczkep). Replikényi. — Faluvégben. Németh János. — Tollrajzok a tengeri életből (folytatás). — A kecskeméti evang. templom tervrajza (képpel). Gémőry Frigyes. — Szekesfehérvár (képpel). A villám-harítók. — Az amerikai véredek. — Hir-lapirodalmunk a 18 ik században. Szinyeyi József. — Egyveleg. — Tárház: A Petőfi-emlék felállítása Kis-Kőrösön. Sárkány János. — Vidéki közlemények. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felélős szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt. Pesten 1862.

34-ik szam.

Kilenczedik évi folyam.

Pest, augusztus 24-én 1862.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrubén 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujsagra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó (Szerkesztőségi iroda: egyetem-utca 4. szám. 2-ik emelet.)

Hugo Viktor a számkivetésben.

Ha Angolország térképére tekintünk, a Csatornában, alig néhány mérföldnyire a francia partoktól, négy sziget tűnik tünik szemünkbe: Alderney, Guernsey, Sark és Jersey, melyek mindannyi erős védfalai Nagy-Britanniának régi vetőytársa, Franciaország ellenében.

E szigetek lakói tulnyomólag francziák, kikkel a bennszülött celták egybeolvadtak, míg a bevándorlott angol családok elszigetelvé élnek. Angolok és francziák hiven megőrzik itt ellenkező szokásaikat, nyelveket, életmódjukat; azonban a szigetlakók régi függetlenségében tartják fenn jellemöket, mely sem Angol, sem Franciaországgal különösen nem rokonszenvez.

Csaknem szünet nélkül, ujjabb s ujjabb áldozatok után áhitozva, zajognak a sötét hullámok e szigetek körül, melyeket egy órányi széles csatornák választanak el egymástól. De a mily vadzordon a tenger, ép oly paradicsomi kellemű a természet e szigeteken. Olaszországi buja növényzet pompáz itt északi frissességben, viruló rétek terülnek el a virágdús kertek mögött, sűrű lombu erdők susognak a falvak csinos házai körül; gazdag repkénykoszoru fonódik ágról ágra, sziklaról sziklára; szőlőlugasok árnyalnak be minden házat föl egész a tetőig, — szóval: minden zöldel, minden virágzik, minden illatozik.

X. A. v. W. re. HUGO VIKTOR. + 1855.

Jersey után nagyságra Guernsey következik e normann szigetek közt. Épen a tenger partján emelkedik félköralakban a főváros S.-Pierre, ó-szerű épületeivel. S.-Pierre mintegy 18,000 lakost számlál; utcái keskenyek, házai csúcsfödelűek, és sajátos faragványokkal díszítvék; a házak közt régi tornyok maradványai sötétlenek, gömbölyü ablakaik s csucsvíves ajtóikkal. Minden utcában zugok és lépcsők vannak, melyek majd föl, majd lefelé vezetnek. A házat mindenütt kert, az ablakot s a szobában levő asztalt illatos virágok díszítik.

A férfiak izmos, erős testalkatúak, s a nők oly kecseljesek, mintha azon tündérekől származtak volna, kik a monda szerint maguk varázsozták elő, maguk lakták és népesítették be e szigeteket.

A girbegörbe zugutcák szabálytalan kölépcsőin fölmászva, a hegy keskeny fősíkján épült ujjabb és szebb városrészekbe jutunk. Ott egy sötét, tiszteletreméltó épületet pillantunk meg, kerttől környezve, melyben fenyűmandolafák s borostyánok zöldelnek; a ház bejárata fölött kerekiv-ereszke függ; széles, magas ablakai le a tengerre s a francia partok felé néznek.

E házat 60 év előtt, midőn Angol-és Franciaország egymással élet-halál-harcot vívtak, egy angol kalóz építette, s benne hét év óta a francia

nemzet egyik leghíresebb fia, legnagyobb költője: *Hugo Viktor* lakik.

Franciaország legünnepeltebb költője, azon férfi, ki számtalan szép dalaival honfitársait könyvekre fakasztá, — most egy angol sziget magaslatáról néz a tengeren át naponkint, merengve, búsongva, forrón szeretett hazája felé. melynek semmi áron sem lenne polgárává, míg ott az általa gyűlölt császár leend az ur. Feje összeborult már, arcza a bubánat és szenvedés sötét nyomokat hagyott, de szeméi szelíd, ábrándos, jóságos jellege nem változott — s a szem a léleknek tükré.

Magába vonulva él a költő családjá körében, mit neki a sors vigaszul maghagyott. Még él szeretetre méltó neje, kinek birtokát némileg első dalainak köszönheti; leánya, ki még számára fennmaradt, ápolja öreg napjaiban. Két fia: Károly és Ferencz, kiknek egyike, mint Shakespeare fordítója, már némi hírnevet vívott ki, — képezik az ő büszkeségét. A gyermekeket most is, mint egykor, szerfölött szereti. Tizenöt gyermeknek, kiket a sziget legszegényebbei közül választ ki, minden szerdán ebédet ad, melynél ő és családja teszik a szolgálatot. Ezáltal igyekszik ő, mint egyik levelében írja, „az egyenlőséget és testvériséget amaz országban megértetni.“ Nehány e szigeten lakó számüzött megszokta őt látogatni. s ezeket családja tagjaként tekint. Néha-néha a tengeren túlról egy régi barátja is meglátogatja, hogy vele kezét szorítsa, s ez az ő testvére.

Az 1852. évi államesiny következtében Hugo Viktor vagyona tönkre ment, alig birt abból valamit megmenteni. Csak legújabb, „Les Miserables“ című regénye által, melyért, ha nem családunk, 400,000 frank tiszteletdíjt kapott, lön ismét vagyonos emberré, bárha nem is oly nagy mértékben, hogy szíve óhajtsa szerint hazatérni áldozatokat a jótékonyaság oltárára. Azon háznak, melyben lakik, megvásárlása által egy angol polgár sérthetetlen jogainak birtokába jutott. E ház az ő erős vára, s Napoleon minden hatalma dacára sem volna képes őt Guernseyből eltávolítani, a mint ez már két ízben sikerült neki, midőn előbb Belgiumból s aztán Jerseyből el tudta tűzni számkivetésben részes társaival együtt.

Hugo Viktornak vannak kutyái, madarai és virágai, melyeket azelőtt is kedvelt, most azonban, számkivetése magányában, kétszeresen szereti őket. Most ezekhez egy lovat és kocsit is szerez, hogy tengerparti sétáját, melyet egy nap sem mulaszt el, könnyebben s nagyobb terjedelemben végezhesse. Az öregség ugyan nagyon nyakára nőtt már, de azért még folyvást jó erőben van s kedélyvidorsága megtörhetlen. A nagy költő, mint maga írja egyik levelében, korán kel, egész nap dolgozik, s este korán fekszik le. Dohányozni nem szokott, de a roastbeef-t ugy eszi, mint egy angol, s a sórívásban valóságos német. Ha az évszak kedvező, illatos kertében dolgozik, hol egy természetalkotta karszékben ül, mely egy firmain-bay-nak nevezett sziklalapból áll, honnan elragadó kilátás nyílik. Ha még hozzáadjuk, hogy a derék munkás népet szereti, s ennek körében él, mindenki által szeretve és tisztelve; akkor ugy hiszszük, hogy a számüzött költő érdekes magánéletét legfőbb körvonalaiban sikerült feltüntetnünk.

Számüzetésének oka eléggé ismeretes. Mint a köztársaság tántoríthatatlan híve, halálos ellensége lön Napoleonnak, midőn ez 1851-ben, adott szavát feledve, magát a köztársaság elnöki székéből császári trónra emeltette, a deczember 2-iki államesiny folyán.

Számkivetésében először is „A kis Napoleon“ című híres gunyiratot bocsátotta közre, mely Brüsszelből, mint gyorsan harapózó tűz terjedt el az egész világon, s mindenütt elkeseredést, gyűlöletet keltett az államesiny szerzője ellen.

Napoleon császár nem tűrhette, hogy a francia emigratio Brüsszelben, Franciaország oly közel szomszédságában éljen, félvén, hogy az veszélyes üszköket vetend az egyeduralma alá hajtott s oly könnyen felgyújtható országba. Belgium, valamint Sveicz is, már azon ponton állt, hogy fegyverrel védelmezze fenyegetve látott menhelyjogát, azonban kormányai végre is Napoleon óhajtsa szerint határoztak, s a menekültek ismét menekülni voltak kénytelenek. Hugo Viktor a francia emigratio nagy részével most Jersey-szigetre költözött. Ismét Franciaország közvetlen közelében volt tehát a „veszélyes anyag“ egygyűlve. Azon időben általában gyökeret vert azon hit, hogy Napoleon uralmának egy általános fölkelés rövid idő alatt véget vetend; a menekültek tehát folyvást részen álltak, tökéletes hadsereggé szervezve, hogy az első

jeladásra azonnal átléphessék hazájok határait, boszút állandók az államesiny szerzőjén. Azonban a jeladás elmaradt, a menekültek serege boszusan, elcsüggedve rakta le fegyvereit, aztán feloszlott, kétségbeesve a Nemesis igazságszolgáltatása fölött.

A szép remények meghiusulta után Hugo Viktor, testben, lélekben megtörve, csendes magányba vonult, s hazája elveszte fölötti fájdalma panaszhangokban tört ki. Ily panaszhangjai egy összetört, siró költői léleknek azon költemények is, melyek 1856-ban „Contemplations“ cím alatt jelentek meg, s melyek Hugo Viktor költészetének legszebb gyöngyei, a természet fölött tartott mély, tünnepélyes szemlélődés, „egy lélek emlékei rai“, a mint a költő e műveit önmaga nevezi. E költemények 25 évvel később jelentek meg, mint Hugo Viktor a lantot először kezébe vette.

Jersey-n sem maradhattak a francia menekültek; ekkor Hugo Viktor Guernsey szigetre tette át lakását. Miután látta, hogy minden hazafiai remény vesztve van, a nyugalom lassankint visszatért ugyan mélyen érző szívébe, de a lélek e nyugalomba a régi fájdalom volt eltemetve, mely folyvást tovább rága magát. E megnűgvás a világ s annak különféle rút fogyatkozásai, szemfényvesztése és képmutatása megvetésében gyökerezik. Ez érzelmeinek a költő „Les Miserables“ című legújabb regényében, különféle alakokban ad kifejezést, s mindennemű nyomornak, jelesen a szegénység-, erkölstelenség- és tudatlanságnak alapokaul a mai társadalom szervezetét tünteti föl, s az erkölcsi elfajlásért a törvényt teszi felelőssé. A regény egyszersmind hirdetője a valódi keresztényiségnak, a szeretet természeti vallásának — e körülményben leli magyarázatát azon kiméletet nem ismerő düh, melylyel a francia, belga, spanyol stb. egyházi lapok a nevezett regényt megvádolták. (Magyarul „A nyomorultak“ cím alatt jelen meg.)

Tíz éve már, hogy Hugo Viktor a számüzetés keserű kenyerét eszi; tíz év óta naponkint sovárgó szemekkel tekint Franciaország felé. Lábainál halnak el a tenger hullámai, melyek hazája partjait csókolgatják, s lábaitól indulnak ki új hullámok, üdvözlétét vivén töle a régi, szeretett honnak, mely tán örökre zárva van előtte, mint a vétkezett első emberpár előtt a paradicsom kapui.

Tollrajzok a tengeri életből.

(Vége.)

IV.

Azoknak, kiket Drago s Gino mint nem költött személyek sorsa, némileg érdekel, megemlítjük, hogy az első még néhány évig szakadatlan erélylyel folytató pályáját, bár olyan lön, mint egy gözös, melyben a gép erős ugyan, de a hajó teste már gyenge, még sem volt reá bírható, hogy a szárazon maradjon, jóllehet hosszás évi szolgálata után egy kis birtoknak is ura lön, melyet egy távoli rokona kezel. Végül a cattarói öböl kikötő kapitánysága mellé első kalauzul neveztetett ki.

Tán e megtisztelő állást sem fogadta volna el, ha azon reménye, hogy Ginoval mint parancsnokkal legalább egy utat tehesen, meg nem hiúsult volna. De ez ifjunak a sors oly változatos és kalandos pályát jelölt ki, hogy az öreg őt azon nem követhette.

Mind ezt elmondani, egy külön elbeszélés szövege lenne, s így ezuttal csak egy jelenetet érintünk meg: az öreg Drago hanyatló kora legboldogabb napját, mely mintegy 8 évvel fönnbbi elbeszélésünk után történt.

Egy reggel Drago és kapitánya a castelnuovoi, akkor még jó karban tartott erőd azon pontján voltak, honnan az érkező hajókat jelezni szoktak. Akkor ugyanis ez öböl nevezetes politikai események színhelye levén, a kikötő nagyon látogatott volt hadi és kereskedelmi járművektől.

Kellemes északkeleti szél apró fodrokba fűz e szép öbölnek hegyektől környezett vizlapját, melyben azok, mint roppant tükörben megkettőzék dús viránnyal borított halmaitak, s merev szirtkoronájukat; míg az öböl nyílásán át a fehér habokba verődött tenger síkjain egy sereg halászbárka futkosott ide s tova, — távolabb néhány kereskedőhajó uszott déli irányban, míg egy nagy hadi jármű nehézkes mozgással tévé körutját az öböl lätterében.

Most egy más hajó is tünt fel, mely irányát egýenesen az öbölnek vevé. Oly sebesen közeledett, hogy nemsókára már a nyílás előtt volt, s ezen telt vitorlakkal futott be.

E jármű nagy mértékben igénybe vevé a vizsgálók figyelmét, alkotása s szokatlan vitorlázatával. Teste hosszú s éles metszetű volt; szokatlan magas árbocjai nem hordtak keresztfákat, s denévr-szárny alaku roppant vitorlá, a hajónak oly szokatlan s fantasztikus alakot adtak, hogy a két öreg tengerész, bírálgtatás helyett, mit minden új dolog a tengerészet terén leginkább földidé, csak bámulattal tudá szemlélni.

Egy schooner volt ez.

S valóban a hajó-építészet haladásának egy oly szép példánya, először látva, szakembernek meglepő újság is.

A két öreg egymás kezéből ragadá ki a távesőt, hogy jobban szemlélhessen, annak minden mozdulatát figyelemmel kísérve.

Most a hátulsó árboc hegyére egy angol lobogó repült fel s az elsőre egy más keskeny s hosszú zászló, a hajó névével.

A kapitány ezt így kezelt felismerni s végre sikerült kiolvastania:

„Sea-gull.“ (magyarul: Sirály.)

— *Sirály!* — kiálta Drago a legnagyobb meglepetéssel s érdekeltséggel. Dio mio! lehetséges e?

— S mi volna abban lehetlen, hogy egy boldog angol egy ily csodálatos hajónak ép oly szokatlan nevet ad?

Drago e feleletet be sem várva, tova sietett s a kapitány csak a parton éré be, hol a bárka már készen várta.

A „Sea-gull“ ezalatt teljes vitorlázatával nyomult előre, jóllehet már a rév közepén volt. Dragót érdekeltsége nem engedé tilni bárkájában, de ennek orrára állva kíséré figyelemmel a hajó minden mozdulatát, fel nem foghatva, hogy a rév közepén még egyetlen vitorláját sem vonja be. „Le a felső vitorlakkal! dörmögi fogai között, de a „Sea-gull“ teljes vitorlázatával nyomult előre s csak midőn azon ponton volt, hol horgonyt vetni szadékozott, hall szott egy éles fütty, melyre az összes vitorlázat, mint bevont esernyő hullott össze; a hajó egyet fordult orra körül s mielőtt Drago bárkája oda ért volna, már mozdulatlan feküdt horgonyán.

A két öreg, a csodálkozás egy felkiáltását el nem nyomhatá.

Midőn a bárka a hajó alá ért, egy legény már a lépcsőt helyezé ki, s a hajó parkánya fölnyitott ajtaján, egy ifju, iratokkal kezében, várta a kikötői hivatal személyzetét.

Drago élesen nézett az ifjura, de föl nem ismerheté, csak midőn ez e szót kiálta: „Drago,“ mintegy villanyozottan rohant föl a lépcsőre, inkább keze mint lábai segélyével, s egy percz múlva az ifjut tartá kezei között. Egy szót, egy hangot nem volt képes ki-ejteni, s fejét az ifju vállára hajtva, könyeinek szabad folyást engedett.

A révparancsnok, segédje s a körülálló megatottan bámulák e jelenetet, jóllehet az indokot egyik sem érté. Csak midőn Drago elmondá, hogy ez Gino, kit 8 év előtt mint gyermeket hagyott el, s most mint egy angol hajó parancsnokát találja, vehettek részt örömeiben, mely az öreget valóban gyermekké tévé.

Idő kellett, míg visszanyeré szokott nyugalmit s figyelmét a Gino után legérdekesebb tárgyra, hajójára, fordíthatá. Itt azonban az örege egy kis családás várt. Mindazon javítások, utasítások s tanácsoknak, melyeket ő kedvenczének adni remélt, itt tért nem találhatott, mert a hajó egész szervezetén valami oly összhangzás, a kivitelben annyi finomság s mindenféle annyi előtte új dolog volt, hogy bírálát helyett csak bámulattal adózatott. Csakis a hajókötelek szokatlan vékonyaságát vélté megróhatni; jelesen az árbocok feszítő köteleit, melyek 3—4 hüvelyknyi vastagság helyett alig egy hüvelyknyi valának. De a mint kezeivel érinté, csak újabb bámulat várt reá: e kötelek mind vassodronyból voltak.

Ezalatt Gino is kész lön iratai bemutatásával s Dragóhoz sietett, hogy körülhordozza hajóján. Leginkább a gépek, melyekkel e roppant vitorlák oly könnyűséggel kezeltek, lepék meg őt, miután a hajó alakját illetőleg bátran kimondá, hogy ennek a „Perla“ is csak árnyéka lehet.

Aztán a delejtűt bámulá, mely vízzel telt szekrénykébe volt foglalva a hajón levő sok vasanyag miatt; meg a kormányt, melyet rud helyett egy öntöttvas kerék a legnagyobb könnyűséggel forgatott.

— Kapitány Gino, — szóló végre az öreg, kinek leírhatlan öröme szolgáló, kedvenczét így szólíthatni — most már látom, hogy Marco kapitánynak igaza volt, midőn arról beszélt, hogy a

kor tulszárnyal minket öregeket. Ha ő itt volna, nemcsak rajtam volna a sor, bámulni s mi ragadás benne! bizony tanulni is.

Ezalatt a hajó orrára értek. A legénység tisztelettel állott fel s voná le fővegét. Drago végig nézett rajtuk. Mind fiatal arcok, bajusz s szakál nélkül, csak egy volt idősebb a „mate.“ Öltözetük fehér nadrág s kihajtott gallérú kék ing volt; csak az idősebb hordott felöltényt, fényes gombokkal.

Drago szeretett volna szóba eredni velök, de ezek mind Albion fiai voltak s így csak a *nostrómonak* szorítá meg szótlannul kezét, mit ez nagy tisztelettel fogadott.

— Minek hát e sok nép — kérde Drago — ha a gépek annyit kárt megkimélnék? E hajón 8 ember is sok.

— Nekem is csak annyi van a hajózatra — válaszolt Gino — a többi az ur szolgálatjára áll s ezeknek csak fele van most a hajón.

— Látszik, hogy nem teherszállítással keresitek kenyereteket; az egész vitelbér nem volna elég a fizetésre sem. Hát oly gazdag az a tenger?

— Nagyon gazdag.

— S hol van most?

— Cattaróban fog hajóra szállni, hová, remélem, te fogsz kalauzolni.

Most egy fiu jött s jelentett valamit a kapitánynak.

Drago megnézte e fiut s nem rejteté el nevetését, oly csodás volt neki ez alak egy hajó földéletén. A fiu feszes fehér kabátot, még feszesb hasonszinü nadrágot, magas száru fényes csizmát s fehér nyakkendőt hordott.

— Hát ez miféle teremtes? kérde Drago oly őszinte csodálkozással, hogy Ginonak is nevetni kellett.

— A szolgák egyike, ki a reggelit jött jelenteni — válaszolt Gino — s minthogy révben vagyunk, az ur akarata szerint, mindenki egyenruháját hordani köteles.

S ezzel Dragót a hajó lakosztályába vezeté. A meglepetést, mely itt reá várt, képzeltetni, ha megemlítjük, hogy ez egy angol uraság kéjhajója volt. mindazon kényelemmel, izléssel s fényvel kiállítva, mely napjainkban már senkinek sem újság, de akkor a maga nemében is ritkaság, benső tengereinken pedig épen pártatlan dolog volt. Akkor gőzösök még nem hasiták a tenger síkját s vitorlás hajón, a fényüzésnek még árnya sem volt található.

Drago meglepetése már a lépcsőnél kezdődött, mely a helyett, hogy meredek lett volna, mint mindenik, melyet valaha ő látott, s melyen, mint a létrán csak háttal előre juthatni le — menedékes s kényelmes volt, mint most egy gőzösé. A lépcsővel szemben a parancsnok lakoszobája, kényelemmel s izléssel kiállítva. E mellett egy más szobában minden, a parancsnok számára szükséges eszközök: térképek, táveső, delejtű, órák, hajózáti könyvek, egyes kikötők rajzai stb. voltak rendben s czélszerűséggel elhelyezve.

A jobb oldalon az ur lakoszobái voltak.

A hálószobát kivéve, annyi csodás tárggyal elhalmozva, hogy Drago méltán kérdeheté: mindez mire való? Sajátos gyűjteménye is volt ez, régi s csodás alaku fegyverek, faragványok, kődarabok, rajzok, kitömött madarak, kővé vált növények, törött urnák, jegeczedések, csonkított szobrok s egy sereg ilyenü tárgyaknak. Az egyik szoba egészen a vadászat kellekeinek volt száva. Egy kisdud kerek márványoszlopra egy pár óriás sarvaszaru, minőt csak Azsia beljéből szerezhetni — volt reá erősítve, melynek ágaira fegyverek, kések, tarisznyák stb. voltak akasztva, míg a szoba oldalát, roppant sas-szárnyak, s vadállatok bőrei csaknem elboríták. Szóval, Nimródhoz méltó tanya volt ez.

A tágas terem a hajó fenekén volt, kényelmes divánok, támlásszékek s könyvtárral ellátva.

A hajónak volt még egy más lakosztálya, mely annak közepe felé nyult be.

Idő Gino is némi kegyelettel lépett, mert még Drago is rögtön felismeré, hogy ez itt női lak. Ha a tulsóban izlés s kényelem volt, itt ezenkívül a fényüzésnek is tere nyílt. Drago a pompás szőnyegre reálépni sem mert s csak fejét nyujtá be az ajtón s ugy bámulá, hihetőleg a terem egész oldalát borító aranyos szegélyű tükröt, melyben annyi csodálatos tárgy tükrözödött vissza s sokszorozta magát. A terem egyik zugában egy rajzólló állvány volt egy szerű fényűfából, melyre egy nagy deszkalap volt fektetve. Erre mutatott most Drago, mintegy kérdőleg, hogy ilyes ronda butor hogy kerülhet ide?

Gino közelebb inté őt s a deszkalapról levoná a borítékot.

— *Per Dio!* hisz ez a „Szigall“ a smirnai öbölben! kiáltá gyermekies örömmel s még egyszer megbámulva, lábujjhegyen a mint jött, távozott az ajtó felé.

— A mint látom — szolt Drago — az ur házasember. Hát neje is vele utazik?

— Nem — válaszolt Gino — már több év óta özvegy ember.

— Ki számára van hát e tündérlak?

— Jer, hadd mutassam meg! s ezzel Dragót az ur hálószobájába vezeté s ott egy olajfestményre mutatott.

Egy alig 16 éves leánykát ábrázolt ez.

Tiszta, szép vonásait márványszerű halványság borítá, mit az éjszótét hajzat még feltűnőbbé tön. Csak az égszínké szemek adtak némi színezetet s élénkséget e méla arcznak.

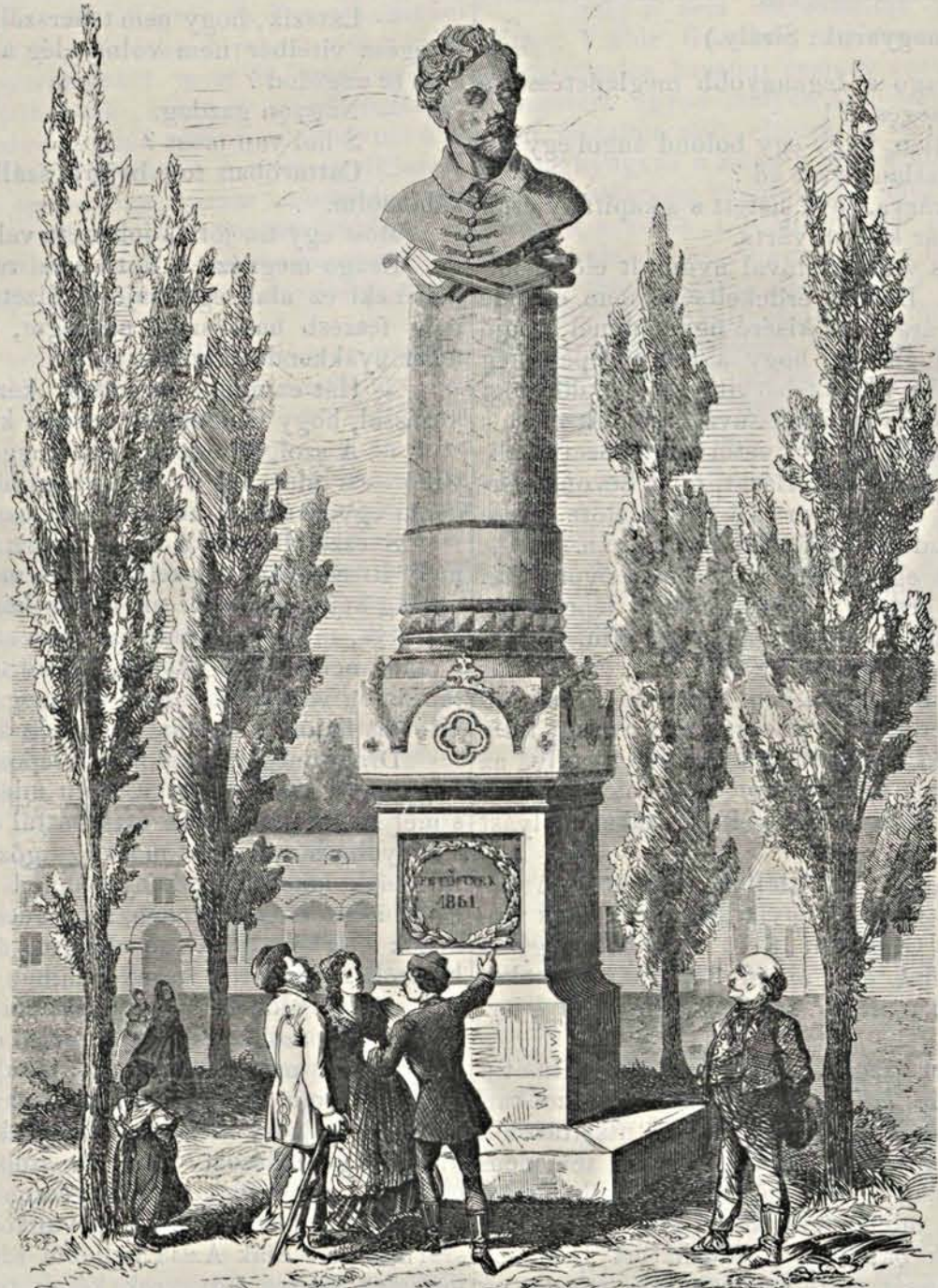
— Szép, mint egy Madonna — jegyzé meg Drago, Gino felé fordulva.

Ez nem válaszolt; arca szokatlan komorrá lön, s Drago ösztönszerűleg megérté, hogy itt minden kérdészködés, gyöngédtelesség volna. S most jerünk reggelizni s aztán igyekezünk, ha lehet, még ma, Cattaro alá jutni.

Egy óra mulva Drago a kormányos mellett állt, oly elégtelen, mint még soha életében, szemét Ginóról egy percig sem véve le s várva a vezényletet. De szavak helyett csak egyes, hol éles, hol vontatott fütty hallzott. A horgony egyhangú kelepeléssel emelkedett ki, a vitorlák egymásután tárltak fel, beölelve a még friss reggeli szelet. Egy hang, egy szó nem hallzott a legénység között, mint megannyi eleven gép mozgott s működött az.

Alig tíz perc s a hajó már tova sirúlni kezdett a sötétkék vízszőnyegen. A vitorlás bárkák s csónakok egész raja kelt versenyre vele, de a „Sea-gull“ nevének megfelelő, mind levitorlázza őket s nemsokára az öböl egy fordulatánál, mint a délibáb oly sebesen a mint jött, tűnt el, a partra kitöltült bámuló nép szeméi előtt.

Eövedgh Jenő.

Petőfi emlékszobra Kis-Kőrösön.

Petőfi emlékszobra Kis-Kőrösön.

Lapunk mult számában volt említve azon csendes ünnepély, melyet a mult hetekben Kis-Kőrös város és vidékének lelkes lakossága elhunyt nagy költőnk emlékének szentelt. Pestmegyében Kis-Kőrös *Petőfi Sándor* szülőhelye.

Sokáig eltérő s ingatólag nézetek uralkodtak e tekintetben, főképp miután egyesek nyilatkozataiból, sőt magának *Petőfi* műveinek is egyes helyeiből az sült ki, hogy gyermekkori éveit *Petőfi* csakugyan más helyeken, Félégyházán, Szabadszálláson stb. tölté; azonban néhány évvel ezelőtt épen e lapoknak sikerült, a kis-kőrösi ev. egyház t. lelkészétől nyert keresztlevél bemutatása által, az e tárgy körüli homályt felderíteni, miből kisült, hogy *Petőfi Sándor* Kis-Kőrösön 1823. január 1-én született, hol akkor

szülői is laktak, bár kevéssel a gyermek születése után onnan Félégyházára költöztek.

Méltánylattal nézi most a haza Kis-Kőrös lakosainak kegyetes érzelmeit, melyeket városuk nagy szülöttje iránt tanusítanak azáltal, hogy emléket emelének neki, mely a lángész és hazafiai erények tisztelét hirdesse most és az unokáknak, nemzedékről nemzedékre.

Az emlék, melynek rajzát itt közöljük, a kis-kőrösi költéségén Pesten, Gerenday Antal szobrászati műtermében készült sósokuti termésköböl, s diszes talapzaton egy oszlopot mutat, melynek tetején a költészet jelvényei (lant, koszoru stb.) felett *Petőfi* jól talált mellszobra látható.

Az egész mű magassága 14 lábnyi s Kis-Kőrös legszebb helyét díszíti, az ev. iskolaépület előtti térről nézván a főpiacra s a csekély távolságban álló azon házra, melyben a költő született.

Hogy ez emlék jelentőségét megítélhessük, szükség figyelembe vennünk azon szempontot, melyből azt maguk a felállítók tekintik.

„Tudjuk mi jól — írja lapunk mult számában kis-kőrösi tudósítónk —, hogy *Petőfi*nek az egész haza, a hon szívében, Pesten fog a hazához és nagyhirű fiához méltó emléket emelni, — de ez nem zárja ki, hogy Kis-Kőrös, *Petőfi* szülővárosa, külön is ne bizonyítsa dicső fia iránti kegyeletét.

„A kis-kőrösi emlék tehát nem országos, hanem csupán kis-kőrösi emlékeknek tervezetett, s azért felállításához is csak Kis-Kőrös és vidéke járult.“

Fogadják a kis-kőrösi hazafiak teljes elismerésüket lelkes buzgalmukért, melylyel nagy fiók emléket az utókornak átadák.

Önként merül fel bennünk a kérdés: az országosan tervezett *Petőfi*-emlék mikor lép már komolyan előtérbe? s az e czélra begyűlt összegek mikor nőnek oly summává, hogy a mű létesítéséhez hozzá lehessen fogni?

A bakui tűzimádók.

Baku, mely a „baadku“ (hegyi szél) persa szóból ered, erődített kikötőváros a Kaspi-tenger nyugati partján, az Aspheron félsziget déli részén, mely az egykor persa, most orosz hatalmat uráló Shirvan tartományhoz tartozik.

Bakunak mintegy 6000 lakosa, s egy görög-orosz, s egy örmény templomon kívül, több mecsetje és jelentékeny vendégfogadója van. Egyéb épületei közül említésreméltó a sakknak a város észak-nyugati részén egy halmon levő palotája. Baku, minthogy jeles, soha be nem fagyó réve van, főállomáshelye a kaspi-tengeri orosz hajóhadnak, s Astrakanon kívül legjelentékenyebb kereskedőváros a Kaspi-tenger mellett.

Baku legfőbb nevezetességét a közelében levő kőolaj- (naphta) források s az örökké égő tűz képezik. E kőolaj-források, melyek már K. u. 912. évben ismeretesek voltak, egy 3/4 óra hosszúságú s 1000 lépés szélességű síkságon találhatók. Mélységük különböző, némely forrásoké 90 lábnyira is

terjed, s főleg fekete kőolaj szolgáltatnak. E források száma mintegy 120, s a legjelesek Sarachani falu mellett találhatók.

Az ugynevezett „örök tűz“ Sarachani és Emir Hadshan falvak közt, Bakutól északra mintegy 15 verstnyire ég (verst: orosz mérföld, mintegy 3100 láb), hol az kagylómész hasadékaik közül tör elő, s hatalmas, különösen éjjel meglepően szép lángoszlopokban lobog föl. E tűz könnyezékből áll, mely, valószínűleg szézennyel vegyest, a földgyomrából fejlődik ki, s meggyulva folytonosan ég. A hasadékokból fölszállva, egészen szagtalan, csak mérsékelt meleget terjeszt, s a légköri levegőnél csekélyebb súlytal bir. A láng színe sárgás fehér, s ha kialszik, füstjét nem látni. Ezenkívül vannak még Bakutól nyugatra kisebb égő források is, melyek azonban nem mindig égnek, mert az eső és hó által kioltatnak. Ezekből a gráz zajjal tör elő, hőmérséklete 12 C. fok, s a mélyedésekben levő kis tócsák vizén egybegyűlve, ha meggyújtják, lángolva ég. Baku egész környéke tűzképződményű (vulcanicus), mit különféle tények igazolnak. Így 1827-ben Jokmali falu mellett, a várostól nyugatra, váratlanul egy tűzoszlop tört ki a földből, hol azelőtt

lakhelye; egy közép, látható, hol Ormuzd, a világosság királya, és Mithra, a tevékeny és szenvedő természeti erők egyesülése uralkodnak; végre egy alsó, Ahriman és társainak, a Dev-eknek sötét lakhelye. A Dev-ek gonosz szellemek, melyek egymásközti küllőle rangfokozattal bírnak, mint szintén Ormuzd társai, a jó szellemek is, melyeket az emberek segítségül hínak. Zoroaster tana szerint, eredetileg az ember is tiszta tüzlény volt, de idővel Ahriman által legyőzve, eljogait elveszté; ha azonban szorgalmasan törekszik egykori tisztasága felé, régi jogait ismét visszanyerheti. E törekvés leghatalmasb elősegítője a vallás, mely mindenféle imádságok, mosakodások s egyéb tisztítómódookban áll.

E vallásnak most már csekélyszámu követői vannak, s maga a vallás is, miután a győzelmesen előnyomuló mohamedánok a parzokat, (így nevezik Zoroaster tanítványainak maradványait) összes könyveiktől megfosztották, — mondjuk, maga a vallás is most már nagyon homályba van burkolva, s alig jelent egyebet a tűzimádásnál.

Jelenleg vannak még tűzimádók Indiában Surate és Gupperat vidékén,

A bakui tűzimádók.

lángot sohasem lehetett látni; s midőn a lég meleg és gőzökkel van tele, nem ritkán az egész környéken láthatni éjjel fehéreskék, csaknem minden melegség nélküli fénykiömléseket a földből, melyek óriási bolygótüzekként lebegnek ide s tova a síkságon. Végre van itt mintegy 80 iszapvulkán is, névszerint a Balchani falu mellett emelkedő halmon, nem messze a „nagy tüztől.“ Ezek iszappal és kőolajjal telt gödröket képeznek, melyek átmérője 2—6 láb, s hosszabb rövidebb időközönként gázbuborékok szállnak föl belőlük, melyek meggyújtva épen oly tiszta lánggal égnek, mint a „nagy tűz.“

Hogy mióta ég a „nagy tűz,“ ninos tudva. Igen valószínű, hogy már a legrégebb korban ismeretes volt, midőn Zoroaster tűzimádó-vallása Keleten még sokkal jobban el volt terjedve, mint jelenleg. Ez ősrégi vallás egy legfőbb lénybeni hiten alapszik, kinek neve Zervan, (örökkévaló, vagy határtalan), s kitől két más őslény vette származását: egy jó: Choromezdao (Ormuzd), s egy rossz: Enghreo-Meenioch (Ahriman). Ezek harcra keltek egymás ellen, de egykor mégis a jó lény fog győzni. Van továbbá e vallás szerint három világ: egy felső, szellemi, az őstűznek s a teremő erőknek

kik közt igen gazdag kereskedők találhatók; továbbá Kerman és Aserbeidshan persa tartományokban, főleg Jezd városban; végül Baku szomszédságában, hol az ősrégi tűzimádótemplom, Ateshga, még mai nap is fennáll. A Baku környéken megtelepedett tűzimádók közt számos hindu van, kik életük alkonyán e szent helyre vonultak vissza. Szokásaik közé tartozik, hogy a tüzet sohasem szabad fujniok, mert lehetetők által tisztátlanná tennék; miért is a tűz szítására mindig fújtatót használnak. Midőn imádkoznak, a nap felé fordulnak, s övüket leteszik. A többnejűség ismeretlen előttük.

Midőn valaki férfikorba lép, fehér övet kap, mely 72 gyapju-vagy teveszőr-rostból szövött, „kosti“ nevet visel, s titkos jelentőséggel bir. Papjaik semmit sem esznek, a mit nem maguk készítettek, s egy tűzimádó sem eszik sem sertés-, sem marhahúst, mert a sertés tisztátlan, s szarvasmarha pedig szent állat. A papok három osztályba soroztatnak: a legalsó osztálybeliek mobed nevet viselnek, kik felett a destur mobed-ek, s ezek fölött végre a desturan mobed áll; egy ily főpap van jelenleg Bombayban s

egy másik Jezdében. A sassanidok idejében egy legfőbb papjuk is volt, ki shahshan (királyok királya) nevet viselt, most már azonban ily pápájok nincs.

Azelőtt a parzok a földbe szókták temetni halottaikat; most ezek számára lakhelyeiken kívül egy kerek torony van építve. Ide rakják föl halottaikat fehér ruhába öltöztetve, s mindaddig ott hagyják, míg a ragadozó madarak csontjaikról a húst le nem eszik; ezután az új halottak számára helyet készítenek, a mezelen csontokat a torony üregébe hányják, s csak miután az üreg évek multával egészen megtelt, építnek ismét új tornyot.

Persorszámban jelenleg a tűzmadók mintegy 2000 családot számlálnak. Az évet 365 napra osztják s minden 120-ik évet még egy hónappal toldják meg.

A hónap minden napját külön névvel jelölik, de a hónapnak hetekre való felosztását nem ismerik.

A Nemptő szózata.

Prolog a pesti magyar nemzeti színház 25 éves fennállásának

ÖRÖMÜNNEPÉRE.

(1867. aug. 22-én)

JÓKAI MÓR-161.

Légy üdvözölt Pannoniának népe!
Magyarnak földé, háza, üdv veled!
Im ünnepekre szállt, közed lépve
Muzsád, örömben búban hü feled.
Mert mindenütt, hol tiszta, szűz öröm van,
Ott földet ér az ég, s a föld az égig.
A vidgók, nem látva, sejtik, érzik,
Hogy nemptők vesznek részt a vigalomban.

Oh Pannon földé, régen szól te rólad
Az égből földi hang, zengőn, busan,
Mely egy közös harmoniába olvad
S keresztül hangzik égi himnuszon.
Felhő ha jó felőled, szól suhogva:
„Nagy sóhaj űze, nem hagyott pihennem“
Csillag, ha hull az égből, azt susogja:
„Erős imának hangja csalt le innen.“
Villám ha égen át harsogva csap,
Egy gondolatodnak viszhangja csak.

A rét virága, melynek illata
Előbb jut égbe, mint a tettető
Imája; rólad szól oly hallgatag.
Más földnek fü csak: — neked szerető.
S e föld, miként ha tudná azt, hogy itt
Anyának híják édes gyermeki,
A délibábnan mond regét nekik
S jövendő nagyságukról álmodik!
S a boldogultak elszállt szellemei,
A kiknek már e föld csak sárdarab,
A melyben minden fájás elmarad,
Melynek baját ott nem kell érzeni.
Közöttük is e népnek üdvözülte
A földi gondból egyet nem feled:
Azt, hogy te voltál oh hon, a ki szülte,
S még ottan is együtt érez veled.
Még onnan is e földre visszasóhaj,
Zavarva az örvendők himnuszát.
És gyermekében újra élni ohajt,
S folytatni a be nem végzett tusát
És a tusának hossza ezredéves:
Százszor bukott, felállt, győzött, remélt.
Táplálta vérivel a hirt — s ez mindig éhes:
Nép, melyről hallgat a hir — az nem él.
Kard el nem irthatott, fegyvere nem ölt meg.
Vivtál rokontalan, segélytelen.
Most más csatára hívtak; megkerültek.
„A szellemek csatáján légy jelen!“
Nagy nemzetek, a kiknek napja fényben
Delelt, midőn tied nem is virradt,
Kiáltának: „Állj népek versenyében!
Vagy hunyj el és kimultodat sirasd.

Eddig kardoddal vivtál hiedért:
Fegyvertelen foglald el most a tért!
Tettekben szól az élet! A ki nem tesz,
Az halva van: e szót zúgd nemzetedhez.“

Másutt már nap volt, itten még sötét,
Alig töré meg méla éj kódét
Vezéresillagnak reszkető világa,
E csillagfény vezérle a világba.
Csak egy csoport az; számra oly csekély,
Ki hívó szóra küzdelemre kél,
És az sem a nemzetnek büszkesége.
Hanem kikért anyáknak arca ége.
Kóbor lovagjai a szellemhareznek,
Örjögő lantverők, vándor művészek,
Hajósai egy távol tündérpártnak,
Kis hirnöki egy új, egy nagy hivatásnak.
Anyáknak arcán pir égett miások,
Apáknak átkát hordta szél utánok.
Előttük hangját gúnyos hahotának
S ök mentek, mentek, vissza nem riadtak.

S az első szó, mely kelt és elhala,
Az ébresztő szó: már ez „tett“ vala,
S az árva nyert a honban új anyát,
Kit átok vert, megáldá nemzete.
S kit gunyhójából üzött végzete.
E gunyhóért találta templomát.

Nem kegy, nem egy hatalmas földi isten
Tevé, hogy im e templom álljon itten.
A közszellem parancsa építé föl
Segítve egy urtól csupán: — a néptől,
S a népek temploma egy „tett“ vala,
A hon új élte szólott általa.

Nem volt e házhoz fényes környezet,
Nem palotator, mely hozzá vezet.
Egy elhagyott sarkert volt e vidék,
Ellenséges sírokra építék.
Nemzetduló töröknek temetője,
Szólj itt alant s tanunak légy jelen,
Hogy a magyarnak fénye, jobb jövője,
Ellensége hamvából épülend.

És lett, mi nem volt; lett egy új teremtés.
Eszmék születtek, éltet foglalának.
Lett népe, hőse, hire, élte fent és
Alant a múzsák üdön templomának.
A nép erénye, nemzet összekapás;
A multnak fényes nevé őríási,
A költő eszmeképe, ihlett álma
Jelentek itt élő alakra válva.
S mi legdrágább kincs élő nép előtt,
Mi foglalkoztat szívet és velőt,
A nemzet nyelve, legszebb földi éke,
Itten talált oltárra, menedékre.
Mint egy ereklyetartó, melyben ősi szent
Örök-folyékony vért tartogatják,
A nemzet nyelve itten megpihent,
Midőn más csarnokokból üzve hajták.
Gyászvein át a zord „vasidőnek“,
Midőn a multnak minden építménye,
És a jelen alapja romba dőltek,
Te álltál, mint hajótörött reménye.
Mint öröronynak kupja a tengerbe
Sülyedt város felett, ígérteül.
Te álltál, hogy még nincs minden leverve;
S mi elbukott, még újra felmerül.

S e küzdelem, mely a gyászvegekben folyt,
Ez több volt már, mint „tett“: ez „győzelem“ volt.

De fátyol száll az ünnepegy élé,
Midőn azokra visszaszáll az emlék.

Kik voltak, és eltűntek, a lángelmék,
Ég adta, és irigy föld elnyelé.
Nagy hősei a szellemi csatának,
Elhunyt művészek, költők szellemárnyai.
Kik a küzdelem fél útján elbukának.
Oh mily soká kell megjöttükre várni.
Mennél több nap borong le sirjaiknál,
Annál nagyobb a veszteség tudalma,
Az új nagyobb élő alakjaiknál.
A szellemkép még nőni látszik halva.
Nem egy vitéz, egy tábor volt egyenkint
Kincsek levénck porrá: gazdagok
Valának, s azt mind elvívék magok.
A kincset, mit örökbe nem hágy senki.
S a kis világnak, mely ama nagyot
Negyedrész századon át tükrözi.
Van temetője már. Ki fáradozott
Királyait, hol könnyel öntözi.
De köny hiába nem foly és halott
Porát hiába mély föld nem fedí.
Az élőfának gyökere az ott.
Ki azt kitépetni nem engedi.
Otthon van a nép, a kit védenek
Az égből és a földben oda lent.
Az égből visszavágó szellemek.
S a szív, mely még porában sem felejt.
Az ég sugára és a föld szerelme
Teremt virágokat s lánglelkeket.
Aranykász s aranyúl fényesb elme
Születni fog, oh hon, mindig neked.
Felvirrad újra boldogabb napod,
Melyben, mit vesztél, felvirulva lásd.
Ki éjt adott, ad hozzá csillagot,
Ki ad halált, ad ad föltámadást.

A villámhárítók.

(Vége)

Midőn az ily készüllettel felszerelt épület föött villanyos felhő lebeg: ugyanakkor a fönnébbi elmélet szerint, magában az egész épületben, — kivált annak fémrészeiben, — legkiváltképen pedig a villámhárítóban (azon okon is, mert ennek hegyére a felhő kisebb távolból hat) a kötött villanyosságok elkülönítetnek, azon villanyosság, mely a felhővel hasonmí, az elvezető végén a földbe szabadon élszelszettek: az ellenemű pedig a fémponna hegye felé vonatik. Kétségkívül a fémponna hegyén magas feszültségnek kellene létesülni, ha itt egy bizonyos körülmény nem szerepelne.

Nevezetesen a szabad villanyosságnak azon kimagyarázhatlan sajátása van, mikép az a csúcsokon vágyik felhalmozni: ellenben a csúcsok, illetőleg finom hegyek, azt gyorsan kisugározzák; mert a finom hegyek csekély anyag-mennyiségének vonzereje sokkal kisebb, mintsem az a szabad villanyosságnak — feszültség miatt zsufolt — tömeceit visszatarthatná. Ennélfogva a fémponna hegyén az ellenemű villanyosság, mindaddig, míg a felhő arra villanykülönítőleg hat, bőséggel áramlik ki. Minthogy pedig a villámhárító az épület fém részeivel összeköttetésben áll, sőt magával az egész épülettel a föld által érintkezik (mert a száraz falak, és más építészeti anyagok vezető képessége körületi terjedelmük egyenes arányában növekszik; eszerint illő körülmények közt a rozsvezető testek is a jó vezetők szerepét helyettesíthetik) tehát ezeknek villanyfeszültsége is az elvezetőn át, mint legmagasabb tárgyra, átfoly a fémponnába, — szaporítandó az ennek hegyén áramló villanyözönt. És minél hatályosabb a v. különítő felhő: annál erélyesebb a hegyen a villanyáramlás is. Eszerint — rendes körülmények közt — sem magán az építményen sem a villámhárítón villanyfeszültség nem jöhetvén létre, a villámcsapás teljes lehetetlen; melyhez még azon gátló eredmény is járul, melyszerint a fémponna hegyén dús tartalommal kiáramló villanyfeszültség, a vonzás következtében folyton özönlik be a felhőbe, s annak bősé gerjedelmét részben vagy egészen kielégít-

vén, a szabad villanyosságot a felhatolt ellenemű tömecek száma szerint leköti.

(A fémponna tehát midőn nyelvünkön „villámszivó“ nevet nyert, egyáltalában nem szerepe után neveztetett el; mert szerepétől vagy „áramlító“nak vagy „lefejező“nek nevezhetnők el.)

Az ily tökéletes villámhárítók a fönnébbi d) pont alatti tételnek teljesen megfelelnek.

Hajdan a fémponnák nem hegyben, hanem gömbben vagy tompán végződtek. Ezek nem áramlítóval ki magukból a villanyfolyamot, a fémponnán roppant feszültség támadt, — miáltal a villámcsapás nem-hogy gyérült volna, sőt gyakoribbá vált; mert ezek fölött még azon felhő is, mely különben tovább vitte volna fegyverét, kisütötte tartalmát; mivel a villámhárító föllálló végében, a fölmagasztalt vágytárs, a közeg ellenállása legyőzésében közreműködött. Ha az ily villámhárítók többi részei különben szabály szerint készítenék: a lecsapások legkisebb veszély vagy ártalom nélkül szintén a földbe elvezettetnek.

Az ily villámhárítók a c) pont értelmében hatnak.

Vessünk egy futó pillantást a tökéletlen villámhárítók mevetetere. Ha a villámhárító részei közt nincs fémi összefüggés, vagy az elvezető nincs a nedves földdel tökéletes érintkezésben: ugy annak részein, a v.-különítés következtében, oly hatályos feszültség jöhet létre, hogy a villámhárítóból szikrák pattanhatnak ki, melyek a közel tárgyakat — ha ég-kenyek — felgyújthatják, vagy megromolhatják. *Richmann* szentpétervári tanárt (ki a felhők villanyosságának kémlelése tekintetéből, az elvezető folytonosságában megszakította) hasonló módon fosztá meg életétől a villámhárítónak csupán különítés által nyert folyamát. Továbbá az ily villámhárítókra a villám is gyakran lecsaphat, és minthogy ezekben a villanybőség szabad folyása gátolva van, az elvezető mellékes kicsapásokat eredményez, melyek szerfölött veszélyeztetik a megóvándó építményt, és annak lakóit. Azért a tökéletlen villámhárítók inkább veszélyesek, mint hasznosak. Ide számítandók még azon villámhárítók is, melyeknél az elvezető, hosszúsága arányához mérve, igen vékony.

Hogy az egész készület létrészei közt szabályszerű folytonos összefüggés uralkodik-e, vagy sem: megtudhatjuk egy gálvánlancz és egy busssole segédelmével.

Megtörténik, hogy a villám lesujt a legtökélyesebben szerkesztett villámhárítókra is, de kárt nem tehet. Ugyanis ha a villanyossággal tulterhelt felhő rendkívül nagy sebességgel közeledik a hárítóhoz; vagy ha a különítő felhő alakja, gyors átalakulással, a hárító felé nyúló egy vagy több csúcsos idomult; vagy annak fölülete ha hirtelen megkisebbedett, azaz kiterjedésében nevezetesen megfogyatkozott: ez esetekben nem levén elég idő, az ezen mozzanatok által nagyobb mérvben különített, s felmagasztalt villany-feszültség kiáramlására, a kisütődésnek, a természet törvénye szerint, bekövetkeznie kellett. Rendkívüli kivételkép azonban jöhet elő még egy igen veszélyes eset is, mely a villámhárító föladatát meghiúsíthatja. Jelesül midőn egy nagyobb-szerű épülethez egy igen alant vonuló villanyos felhő közeledik, ez oldalaslag hatván a függélyes fémponnára, különösen annak hegyére, a villany-különítést a hárítóban csekélyebb fokban okozza, mint magában az építmény anyagában, ugyannyira, hogy a villámhárító feszültsége is inkább az épületnek felhőföldli részére irányodik, azon pont felé t. i. mely a felhőhöz legközelebb esik; ekkor nem a villámhárítót, hanem az épületet éri előbb a villámcsapás, a történetű veszély minden következményeivel. Ez eset legességek lehetlenítésére a term. tudósok azt javallják, mikép az óriási építmények különböző pontjain számos fémponna állítandó föl, melyeknek megerősített állásaik, a függélyes iránytól egész a fektentesig minden irányban váltakozzanak; önként értetvén, hogy ezek a fölvzetővel huzalok által közlekedjenek. E gyakorlat kétségkívül a célnak megfelel: de a számos fémponna s a mellék-elvezetők sokba kerülnek. Vajjon e bajon nem lehetne-e az által segíteni, ha a fémponna gömbön végződne, melyből minden irányban, a csatacsillag alakjára, finom hosszú hegyek sugárzanának ki? Így a hegyeket sem volna szükség a drága éreynből készíteni; mert villámsujtás esetén egyszerre több hegy fogván fel a villany-folyamot, annak ömlítő hőnyaga is több felé oszolnék. Egyébiránt a szokásos fémponnákat is célszerűbb lenne három-szögletű nyult gúla alakjában készíteni, melyeknek oldalaik egész-

lakos Somody Etelka leányom, néhány darabot kezéhez szerzett, melyből 32 darabot azon szives kéréssel batorodom t. szerkesztő urhoz küldeni: méltóztassék azt n. muzeumunk számára az illető helyre kézbesítenni. — A pénzkek, mint látszik, nagy részben a 16-ik századból, magyar, lengyel királyok és német uralkodók pénzei, és hihető, hogy országunk zavaros korszakában a török uralom alatt kerültek föld alá. *) Somody István.

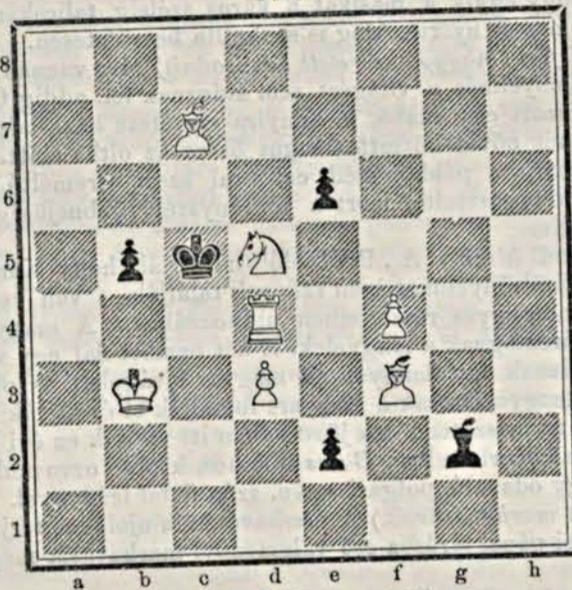
*) Átadtuk a Muzem igazgatóságának, s köszönetet mondunk közintézetünk nevében az értékes küldeményért. Szerk.

SAKKJÁTÉK.

139-ik sz. feladvány. — Szalay Sándortól (Sz. Mihályon).

Havvai Ede után ajánlja a szerző.

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

28-ik számú játszma (Skót-csel).

ZÁRY Zs. és CSERESNYÉS I. között. — 1862, májusban.

Table with chess moves for Zs. and Cs. It lists moves for White (Világos) and Black (Sötét) in algebraic notation, such as 1) e2-e4, 2) Hg1-f3, etc.

A 134-ik számú feladvány megfejtése.

(Gold Samutól Kövágó-Örsön.)

Table with chess puzzle solutions. It lists moves for White and Black, such as 1) Vb2-b6, 2) He6-f4, 3) Fe7-d6.

Helyesen fejtették meg. Nagy-Marján: Beöthy Maris. — Nagyváradon: báró Meszina István. — Veszprémben: Fülöp József. — Török-Szent-Miklós: Frankl A. — Gyepesen: Kun Sándor. — Kun-Szent-Miklós: Bankos Károly. — Parabutyban: Roth-Gyepesen: Kun Sándor. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos. — Jánosiban: Keszler István. — Pesten: feld József. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos. — Jánosiban: Keszler István. — Pesten: Cselkó György.

Nemzeti színház napló.

Péntek, aug. 15. „Házassági három parancs.“ Eredeti vigjáték 3 felvonásban.

Szombat, aug. 16. „Denis ur és neje.“ Operette 1 felv. „Az elizondoi ledny.“ Operette 1 felv. Apróságok, csemegék, melyeket mindig vidám hangulatban költ el a közönség, ámbár egészségre való táperőt hiában keres bennök a kritika.

Vasárnap, aug. 17. „Nőuralom.“ Eredeti vigjáték, 3 felv. Szigligetből. Felekiné és Szigligeti Anna, Feleki és Lendvay kedvvel adák nagyobb sze-

repeiket; s Lendvayné és Szathmáry ügyesen működtek közre a két mellék-szerepben.

Hétfőn, aug. 18. „A kunok.“ Eredeti opera, 4 felv. Zenéjét írta Császár György. Ő Felsége születésnapja levén, diszélódás volt, mely a néphym-nusz élénkítésével nyitott meg. A kir. helytartó ur ő excja is magas néj-vel együtt megjelent, s a néphymusz elzengése után odahagyta a szin-házat. A katonaság ez este szokatlan nagy számmal volt képviselve földszint; s a szokatlan közönség nagy száma látható érdeklődéssel nézte végig a magyar opera deli, harezias alakjait.

Kedd, aug. 19. Brenner Jenny k. a föllépteül: „A sevillai borbély.“ Vig opera, 2 felv. Zenéje Rosinótól. Brenner Jenny k. a erdélyi hazánkle-ánya s a prágai színház tagja, Hollósy-L-né szerepeiben most második ízben lépett fel. Annyi igaz, hogy jeles elődjétől számos tekintetben, külső és belső tulajdonságokra nézve, lényegesen különbözik. Énekének egyes szat-játszági mindinkább előtérbe lépnek. De a közönség még nem nyilatko-zott határozottan.

Szerda, aug. 20. A színház zárva volt. Csütörtök, aug. 21. „Denis ur és neje.“ Operette 1 felv. „Ádám és Éva.“ Vigjáték 1 felv.

Budai népszínház.

Aug. 15. „Ördög része.“ Vaudeville. Legnagyobb tetszést Dósa ara-tott, egyike a népszínház azon kevés számú tagjainak, kik szerepökből jel-lemeket szoktak alkotni. Molnárné élénk játéka is tetszéssel találkozott.

Aug. 16. „Falusi egyszerűség.“ Vigjáték, 4 felv. A czimszerepet Li-bera Giza játszta, alapszabán hibás fölfogással. Sárkaja a nagy városi kaczer-nök példányképe volt.

Aug. 17. „Egy a mi népünkben.“ Szinmű 3 felv. Stern Izsákot, a handlét, Virágh páratlanul személyesítette, azon ritka természetű kiejtés-sel, melyben ő még a született zsidót is fölülmulja. A drámai helyek azon-ban kevésbé sikerültek.

Aug. 18. Ő Felsége születésnapjára a színház teljes kivilágítása mel-lett a „Hymnust“ énekelte az összes személyzet. Ezt követte „Kemény Si-mon.“ Kisfaludy Károlynak nagyon is sokszor előrántott 2 felvonásos drámája.

Aug. 19. „A rokkant huszár.“ Népszinmű. Aug. 20. Nem volt előadás. Aug. 21. „Castor és Pollux.“ Vigjáték.

Szerkesztői mondanivaló.

6160. Pozsony. B. L. A becses küldemény épen ma érkezett kezünkhez; addig is, míg bővebben nyilatkozhatnánk, legszívesebben köszönetünkkel. Az „olegyes“ különösen megnyerte tetszésünket. A „tárgyjegyzék“-ből is szemeltünk már ki néhányat. Közelebb részletesen.

6161. Szent-Kereszt. Lapunk korábbi évfolyamaiban képestől együtt már meg-jelent. 6162. Az ember-erőrealk. esélőgép szerzőjét kérjük, hogy kissé részleteseb s érthetőbb magyarázatot küldjön be.

6193. N.-Oroszl. S. E. A. A. „farkas“ és „kaiman“ annak idejében megérkezének s indulásra készen várják az alkalmas pillanatot.

6164. Alföldi farsangi kép. Meglepető látvány a — kánikulában. Hagyjuk annak idejére.

6165. Népdalok. B. G. Kiadhatók. 6166. S. A.-Ujhely. O. D. Jövő alkalommal.

HETI NAPTÁR.

Table with columns for day of the week, religious calendar, and dates for various locations like Aug. (ó), A. Ro, etc.

TARTALOM.

Hugo Viktor a számkivetésben (arczkép). — Tollrajzok a tengeri életből (vége). Eördégh Jenő. — Petőfi emlékszója Kis-Kőrösön (képpel). — A bakui tűzmadók (képpel). — A Nemtő szózata. Jókai Mór. — A villámhárítók (vége). Bankos Károly. — Hírlapirodalmunk a 18 ik században (vége). Szinyeyi József. — Tarház: Szózat a honi dalárdák érdekében. — A budai országos szülő- és kertész-iskola. Dr. Entz Ferencz. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közinté-zetek, egyletek. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Sakkjáték. — Nemzeti színház napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedérbén 1¼ iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. ujpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi iroda: egyetem-utca 4. szám, 2-ik emelet.)

Kis György, néptanító.

A haza sok jeles fia között, kiknek arczképei a Vasárnapi Ujság kilencz évi folyamában megjelentek, több ízben emlékeztünk már érdemekben megöszült, derék néptanítókról. Tettük ezt, mert azon hitben voltunk és vagyunk, hogy a népnevelés ügyének, melynek virágzó állapotát mindannyian ohajtjuk, melynek szükségét és hasznát mindnyájan érezzük, ez által is némi becsülést s elismerést fogunk az illető körökben kieszközölni. De tesszük ezt azért is, mert illő megalékezésünk a népnevelés azon érdemes napszamosairól, kik csendes magányban, kevesektől ismerve, s méltányolva, kitartó szorgalommal és türelemmel működnek elvállalt szakmájokban, többnyire még mindig csak töviseit érzik azon pályának, melynek rózsái csak gyéren viritnak; mert a szent ügy, melynek egy egész életet szenteltek, nálunk még igen ritkán

egyház által visszahivatván, örömet engedett a meghívásnak, csak hogy az itteni temetőben 1832. óta nyugvó neje mellett pihenhesse ki ő is földi hosszú fáradalma.

A gondviselés a 80 év mellett folytonos jó egészséggel áldotta meg, — néha panaszkodik már „a kerek gyengesége, és az örlöszközők hiánya“ miatt.

Ő igazán atya a gyülekezetnek. Csak is három tagja van még ennek, a ki tanítványa ne lett volna az első 25 évben, s csak egy van öregebb, mint ő.

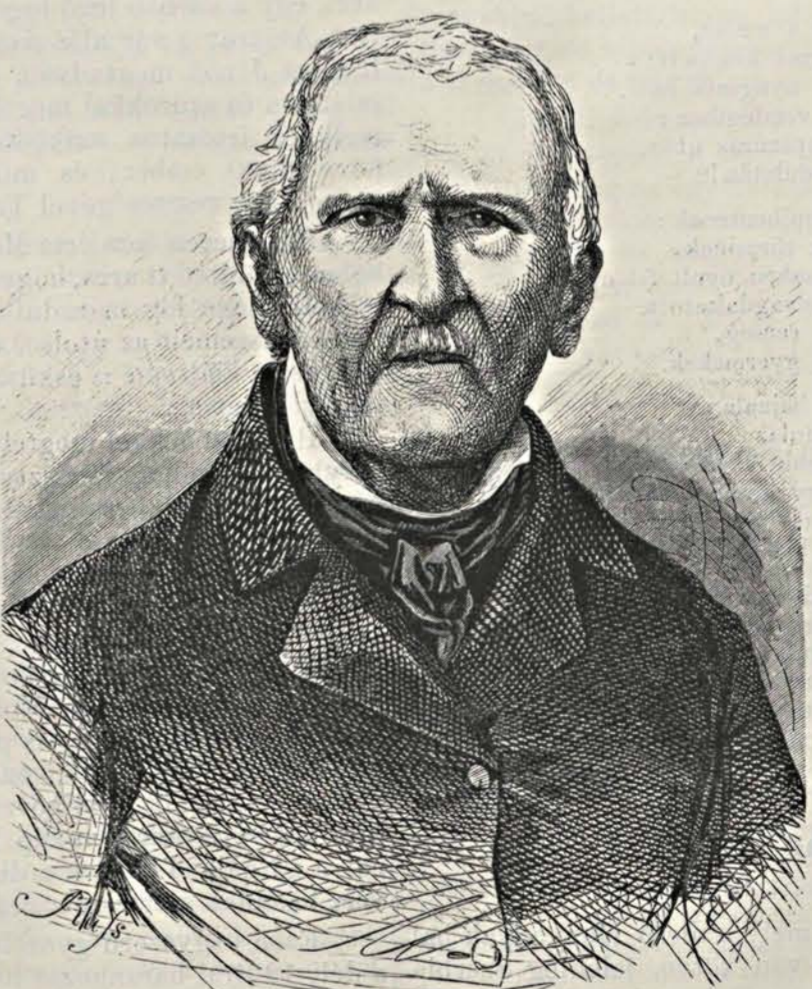
Valóban a 62 év, a melyet már a tanítói pályán eltöltött, pályatársainak, sőt másoknak is, kiket a népnevelés igazán érdekel, komoly gondolkodásra ad okot. Nyitott könyv az, melynek minden lapján tanulhatunk. Meg van benne írva: embert nevelni, di-

cső feladat; jutalma a tiszta öntudat; — meg van benne írva: minden munkás méltó a maga bé-rére; de a keserű tapasztalás azt látszik bizonyítani, hogy az em-beri társaság annyira fősvény az ő legfontosabb ügyében fáradozó néptanítók irányában, hogy sok tanító hálát adhat, ha családját napról napra tengetheti, nem hogy — vénségére takaríthasson, — hát még, hogy lelki épülésé-nek nevelésére könyveket is ve-hessen!!

S mégis sok néptanító pél-dája bizonyítja, hogy lehet az em-ber a legmostohább életviszonyok között is boldog és megelégedett, ha határozottan kitűzte magának élete irányát, melytől soha el nem tántorodik; s ha azon tudat-tal járhat embertársai között, hogy hiven teljesítette kötele-ségét.

Adja az ég, hogy még Kis György is megérhesse a nép-nevelés országának azon közeledé-sét, midőn a néptanítók nemcsak tisztességes társadalmi állásban fognak részesülni, hanem anyagilag is ér-dem szerint biztosítva leendnek!!

Ne legyen áldozat, a mitől, ha a népnevelés ügyének előző-

KIS GYÖRGY.